Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

13. června 2013 *

„Kasační opravný prostředek — Kartelové dohody — Trh butadienového kaučuku a styren-butadienového kaučuku vyrobeného emulzní polymerizací — Stanovování cílových cen, rozdělení zákazníků dohodami o nezasahování a vyměňování obchodních informací — Důkaz — Přičitatelnost protiprávního jednání — Výše pokuty — Závažnost a doba trvání protiprávního jednání — Přitěžující okolnost — Opakování protiprávního jednání“

Ve věci C-511/11 P,

jejímž předmětem je kasační opravný prostředek na základě článku 56 statutu Soudního dvora Evropské unie, podaný dne 26. září 2011,

Versalis SpA, dříve Polimeri Europa SpA, se sídlem v Brindisi (Itálie), zastoupená M. Siragusou, F. Moretti a L. Nascimbenem, avvocati,

účastnice řízení podávající kasační opravný prostředek (navrhovatelka),

přičemž další účastnicí řízení je:

Evropská komise, zastoupená V. Di Buccim, L. Malferrarim a G. Contem, jako zmocněnci, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

žalovaná v prvním stupni,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení A. Tizzano, předseda senátu, M. Berger (zpravodajka), A. Borg Barthet, E. Levits a J.-J. Kasel, soudci,

generální advokát: Y. Bot,

vedoucí soudní kanceláře: A. Impellizzeri, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 9. ledna 2013,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

* Jednací jazyk: italština.

Rozsudek

1 Prostřednictvím kasačního opravného prostředku se Versalis SpA, dříve Polimeri Europa SpA (dále jen „Versalis“) domáhá zrušení rozsudku nebo částečného zrušení rozsudku Tribunálu ze dne 13. července 2011, Polimeri Europa v. Komise (T-59/07, Sb. rozh. s. II-4687, dále jen „napadený rozsudek“), kterým byl částečně zamítnut její návrh na zrušení rozhodnutí Komise C (2006) 5700 final ze dne 29. listopadu 2006 v řízení podle článku 81 [ES] a článku 53 Dohody o EHP (věc COMP/F/38.638 – Butadienový kaučuk a styren-butadienový kaučuk vyrobený emulzní polymerizací) (dále jen „sporné rozhodnutí“) v rozsahu, ve kterém se týká společnosti Versalis, nebo podpůrně na zrušení nebo snížení pokuty uložené této společnosti.

2 Evropská komise podala vedlejší kasační opravný prostředek, jehož prostřednictvím se domáhá zrušení napadeného rozsudku v rozsahu, v němž Tribunál zrušil sporné rozhodnutí v části, ve které byla přičtena přitěžující okolnost z důvodu opakování protiprávního jednání, a v důsledku toho snížil pokutu uloženou žalobkyni.

Skutečnosti předcházející sporu a sporné rozhodnutí

3 Dne 7. června 2005 zahájila Komise řízení podle článku 81 ES a článku 53 Dohody o Evropském hospodářském prostoru ze dne 2. května 1992 (Úř. věst. 1994, L 1, s. 3; Zvl. vyd. 11/52, s. 3), které se týkalo trhu s butadienovým kaučukem (dále jen „BK“) a se styren-butadienovým kaučukem vyrobeným emulzní polymerizací (dále jen „SBK“), což jsou syntetické kaučuky používané převážně při výrobě pneumatik. První oznámení námitek (dále jen „první oznámení“) bylo určeno mimo jiné společnosti Versalis, dále její mateřské společnosti Eni SpA, která vlastní 100 % kapitálu prvně uvedené společnosti, a také společnosti Syndial SpA, dříve EniChem SpA (dále jen „Syndial“), další společnosti ze skupiny Eni.

4 Dne 6. dubna 2006 přijala Komise druhé oznámení námitek (dále jen „druhé oznámení“). Po slyšení podniků, které se konalo dne 22. června 2006, rozhodla Komise o ukončení řízení mimo jiné vůči společnosti Syndial.

5 Dne 29. listopadu 2006 ukončila Komise správní řízení přijetím sporného rozhodnutí. Podle jeho článku 1 se společnosti Eni SpA a Versalis, jakož i další podniky, jimž bylo toto rozhodnutí určeno, a sice Bayer AG (dále jen „Bayer“), The Dow Chemical Company, Dow Deutschland Inc., Dow Deutschland Anlagengesellschaft mbH a Dow Europe GmbH (dále společně jen „Dow“), Shell Petroleum NV, Shell Nederland BV a Shell Nederland Chemie BV (dále společně jen „Shell“), Unipetrol a. s., Kaučuk a. s. (dále jen „Kaučuk“) a Trade-Stomil sp. z o. o. (dále jen „Stomil“), tím, že se v blíže určeném období, které v případě společnosti Versalis trvalo od 20. května 1996 do 28. listopadu 2002, účastnily jediné a trvající dohody, v jejímž rámci bylo dohodnuto stanovování cílových cen, rozdělení zákazníků dohodami o nezasahování a vyměňování citlivých informací týkajících se cen, soutěžitelů a zákazníků v odvětví BK a SBK, dopustily protiprávního jednání porušujícího článek 81 ES a článek 53 Dohody o Evropském hospodářském prostoru.

6 Podle bodu 26 a následujících odůvodnění sporného rozhodnutí zajišťovala aktivity skupiny Eni v oblasti dotčených výrobků původně EniChem Elastomeri Srl, kterou Eni SpA nepřímo kontrolovala prostřednictvím své dceřiné společnosti EniChem SpA. Dne 1. listopadu 1997 byla EniChem Elastomeri Srl sloučena s EniChem SpA. Eni SpA kontrolovala společnost EniChem SpA z 99,97 %. Dne 1. ledna 2002 převedla EniChem SpA svou strategickou chemickou výrobu včetně aktivit souvisejících s BK a SBK na Versalis. Eni SpA přímo a zcela kontroluje Versalis od 21. října 2002.

7 Pokuta uložená ve sporném rozhodnutí byla stanovena podle Pokynů o metodě stanovování pokut [uložených] podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 65 odst. 5 Smlouvy o ESUO (Úř. věst. 1998, C 9, s. 3; Zvl. vyd. 08/01, s. 171, dále jen „pokyny“).

8 Komise předně kvalifikovala spáchané protiprávní jednání jako „velmi závažné“ a výchozí částku pro výpočet pokuty stanovila odlišně podle obratu, kterého z prodeje BK a SBK dosáhly jednotlivé dotyčné podniky v roce 2001. Podle bodu 468 odůvodnění sporného rozhodnutí dosáhly tržby EniChem, tedy všech společností vlastněných společností Eni SpA, z prodeje BK a SBK v roce 2001 výše 164,902 milionů eur. S ohledem na tuto výši se společnost EniChem ocitla mezi podniky, které se účastnily zmíněného protiprávního jednání, na prvním místě podle tržeb z prodeje BK a SBK. Na tomto základě stanovila Komise základní částku pokuty ukládané společnosti Versalis na 55 milionů eur.

9 Následně použila Komise za účelem odrazení násobící koeficienty odstupňované podle světového obratu, jehož dosáhly jednotlivé dotyčné podniky v roce 2005. Dospěla k názoru, že vůči společnostem Stomil, jejíž obrat dosáhl výše 38 milionů eur, a Kaučuk a. s., s obratem 2,718 miliard eur, není namístě použít žádný násobící koeficient, a vůči společnosti Bayer s obratem 27,383 miliard eur použila Komise násobící koeficient 1,5, vůči Dow s obratem 37,221 miliard eur násobící koeficient 1,75, vůči Eni SpA a Versalis s obratem 73,738 miliard eur násobící koeficient 2 a vůči Shell s obratem 246,549 miliard eur násobící koeficient 3.

10 Pokutu pro společnosti Versalis a Eni SpA dále zvýšila o 65 % z důvodu jejich účasti na dotčeném protiprávním jednání v trvání šest let a šest měsíců.

11 Vzhledem k tomu, že společnosti „EniChem“ byla již dříve určena dvě dřívější rozhodnutí konstatující protiprávní jednání porušující unijní právo hospodářské soutěže, a sice rozhodnutí Komise 86/398/EHS ze dne 23. dubna 1986 v řízení podle článku 85 Smlouvy o EHS (IV/31.149 – Polypropylén) (Úř. věst. L 230, s. 1, dále jen „rozhodnutí Polypropylén“), a 94/599/ES ze dne 27. července 1994 v řízení podle článku 85 Smlouvy o EHS (IV/31.865 – PVC) (Úř. věst. L 239, s. 14, dále jen „rozhodnutí PVC II“), zvýšila Komise nakonec základní částku pokuty pro Versalis o 50 % z důvodu opakování protiprávního jednání.

12 V článku 2 písm. c) sporného rozhodnutí proto uložila Komise společnosti Versalis, solidárně s její mateřskou společností Eni SpA, pokutu ve výši 272,25 milionů eur.

Žaloba k Tribunálu a napadený rozsudek

13 Návrhem došlým kanceláři Tribunálu dne 20. února 2007 podala Versalis žalobu směřující ke zrušení sporného rozhodnutí a podpůrně ke zrušení nebo snížení pokuty, která jí byla uložena. Na podporu svých návrhových žádání uvedla v podstatě šestnáct žalobních důvodů.

14 Tyto žalobní důvody vycházely mimo jiné z porušení práva na obhajobu (třetí žalobní důvod), z protiprávního přičtení protiprávního jednání žalobkyni (sedmý žalobní důvod), jakož i z nepodloženosti konstatování existence kartelové dohody a účasti žalobkyně na ní (osmý a devátý žalobní důvod). V souvislosti s výší pokuty uložené žalobkyni se žalobkyně dovolávala nepodloženosti posouzení závažnosti protiprávního jednání (desátý žalobní důvod), nesprávného stanovení násobícího koeficientu za účelem odrazení (dvanáctý žalobní důvod) a nedůvodnosti zvýšení základní částky pokuty z důvodu opakování protiprávního jednání (čtrnáctý žalobní důvod).

15 V napadeném rozsudku uvedl Tribunál mimo jiné následující.

16 Stran tvrzeného porušení práva na obhajobu, vyplývajícího z rozporu mezi druhým oznámením a sporným rozhodnutím, Tribunál dospěl v bodě 84 napadeného rozsudku k závěru, že tento žalobní důvod vychází z předpokladu, že „Komise v oznámeních námitek vyvodila odpovědnost společnosti EniChem SpA (později Syndial) za období od 20. května 1996 do 1. ledna 2002, zatímco v[e sporném] rozhodnutí Komise konstatovala jen odpovědnost společnosti [Versalis], a to včetně výše uvedeného období, ve kterém nevyvíjela činnost v oblasti výroby a distribuce dotčených výrobků“.

17 V bodě 85 napadeného rozsudku k tomu Tribunál poznamenal, že ve druhém oznámení se konstatuje, že „je třeba vyvodit odpovědnost [Versalis] za protiprávní jednání páchané v období od 20. května 1996 do 28. listopadu 2002“ a že druhé oznámení „stejně jako [sporné] rozhodnutí (body 365 až 373 odůvodnění) konstatuje odpovědnost společnosti [Versalis] za celé období, kdy trvalo protiprávní jednání“. V bodě 86 onoho rozsudku Tribunál konstatoval, že toto oznámení dále uvádí, že „vzhledem k tomu, že EniChem SpA kontrolovala 100 % kapitálu společnosti [Versalis] v období od 1. ledna do 20. října 2002, je třeba vyvodit solidární odpovědnost Syndial za protiprávní jednání spáchané v tomto období společností [Versalis]“. Podle Tribunálu z toho plyne, „že druhé oznámení […] konstatuje odpovědnost společnosti Syndial coby mateřské společnosti společnosti [Versalis] jen za omezené období od 1. ledna do 20. října 2002, a nikoli za celé období trvání protiprávního jednání“. Na základě toho Tribunál v bodě 87 uvedeného rozsudku uzavřel, že předpoklad společnosti Versalis je mylný.

18 Stran přičtení protiprávního jednání žalobkyni Tribunál uvedl, že pokud dvě jednotky tvoří tutéž hospodářskou jednotku, nebrání skutečnost, že jednotka, jež se dopustila protiprávního jednání, stále existuje, sama o sobě uložení sankce jednotce, na niž byly převedeny hospodářské činnosti. Tak tomu je podle Tribunálu zvláště tehdy, jestliže tyto jednotky byly kontrolovány touž osobou a uplatňovaly v zásadě tutéž obchodní politiku.

19 V bodě 126 napadeného rozsudku dospěl Tribunál k závěru, že v projednávaném případě „je nesporné, že v době páchání protiprávních jednání zcela vlastnila, přímo nebo nepřímo, společnosti EniChem SpA i [Versalis] tatáž společnost, a sice Eni [SpA]“. Za těchto podmínek podle Tribunálu „nebrání zásada osobní odpovědnosti tomu, aby byla sankce za protiprávní jednání, které páchala zpočátku EniChem SpA a v němž pokračovala [Versalis], globálně uložena posledně uvedené společnosti“. V bodě 129 uvedeného rozsudku Tribunál navíc uvedl, že „u sankce uložené podniku, který právně nadále existuje, avšak nevykonává již hospodářské činnosti, existuje riziko, že nebude mít odrazující účinek“, a že „[podniky by se] mohly […] vyhnout sankcím tak, že by pouze změnily svou identitu na základě restrukturalizace, převodu nebo jiných právních či organizačních změn“.

20 U žalobního důvodu vycházejícího z nepodloženosti konstatování existence kartelové dohody dospěl Tribunál v bodě 168 napadeného rozsudku k závěru, že argument společnosti Versalis vznesený vůči oddílu 4.3 sporného rozhodnutí, nadepsanému „Schůzky kartelové dohody“, „jejíž základní skutkové i právní okolnosti jsou uvedeny jen v přílohách A 23 až A 25 žaloby, [neodpovídá] požadavkům stanoveným v článku 21 statutu Soudního dvora [Evropské unie] a v čl. 44 odst. 1 písm. c) jednacího řádu [Tribunálu]“. V důsledku toho Tribunál rozhodl, že tento argument je nepřípustný.

21 Dále k údajným rozporům mezi některými prohlášeními, která učinily Bayer a Dow v průběhu správního řízení, a jinými prohlášeními, která učinili zaměstnanci těchto společností, Tribunál v bodech 180 a 198 napadeného rozsudku mimo jiné konstatoval, že „odpovědi poskytnuté jménem podniku jako takového [mají] věrohodnost převyšující věrohodnost, kterou mohla mít odpověď poskytnutá členem jeho personálu, bez ohledu na jeho osobní zkušenost a osobní názor“.

22 V souvislosti s kvalifikováním dotčeného protiprávního jednání jako „velmi závažného“ připomenul Tribunál v bodě 222 napadeného rozsudku, že ve sporném rozhodnutí byla sankce uložena za uzavření dohod o cenových cílech, za rozdělení trhu a za vyměňování citlivých obchodních informací, a že taková jednání představují ze své podstaty velmi závažná protiprávní jednání. Dodal, že Komise v tomto rozhodnutí uvedla, že „konkrétní dopad kartelové dohody“, jíž bylo dotčeno celé území Evropského hospodářského prostoru (EHP), „na trh […] nelze změřit“, ale že „dotyčné podniky předmětné dohody prováděly, a ty se tudíž na trhu projevily“. V bodě 228 uvedeného rozsudku Tribunál odmítl argumenty společnosti Versalis vycházející z neexistence takového dopadu. K velikosti trhu, která je jen jednou ze skutečností, k nimž může Komise přihlédnout, Tribunál v bodě 229 téhož rozsudku uvedl, že „nelze na základě ničeho dospět k závěru, že Komise pochybila, když v[e sporném] rozhodnutí odhadla dotčený trh v roce 2001 na ‚nejméně‘ 550 milionů eur [a že by případné] chybné snížení této hodnoty poškodilo společnost [Versalis]“.

23 Stran žalobního důvodu vycházejícího z protiprávního použití násobícího koeficientu za účelem odrazení dospěl Tribunál v bodě 250 napadeného rozsudku k závěru, že skutečnosti, na jejichž základě Komise stanovila násobící koeficient pro Eni SpA a Versalis, jasně vyplývají ze sporného rozhodnutí a že z tohoto rozhodnutí neplyne, že by Komise hovořila o jiných skutečnostech než o hodnotách celkového obratu a relativní velikosti dotyčných podniků. V bodě 251 zmíněného rozsudku Tribunál uvedl, že světový obrat Bayer za rok 2005 dosáhl hodnoty 27,383 miliard eur, světový obrat Dow hodnoty 37,221 miliard eur (tedy hodnoty o 35,93 % vyšší než Bayer) a světový obrat EniChem hodnoty 73,738 miliard eur (tedy hodnoty o 169,28 % vyšší než Bayer a o 98,11 % vyšší než Dow).

24 Za těchto podmínek nemůže podle Tribunálu skutečnost, že násobící koeficient použitý vůči společnosti Versalis byl oproti koeficientu použitému při stanovování výše pokuty pro Dow zvýšen o 14,28 % (2 proti 1,75) a koeficient použitý vůči Dow oproti koeficientu použitému při stanovování výše pokuty pro Bayer o 16,66 % (1,75 proti 1,5), představovat porušení zásady rovného zacházení. Právě naopak – v bodě 251 napadeného rozsudku dospěl Tribunál k závěru, že Komise mohla na tomto základě použít ještě vyšší násobící koeficient. V tomtéž bodě také připomněl, že vzhledem k tomu, že Komise nemá povinnost používat při stanovování výše pokuty přesný matematický vzorec, nedopustila se tím, že při volbě použitých násobících koeficientů zohlednila hospodářské schopnosti dotyčných podniků, zjevně nesprávného posouzení.

25 Stran zvýšení pokuty z důvodu opakování protiprávního jednání uvedl Tribunál v bodech 296, 298 a 299 napadeného rozsudku, že ve sporném rozhodnutí jsou zmíněna rozhodnutí Polypropylén a PVC II a skutečnost, že tato rozhodnutí byla určena společnosti „EniChem“. Podle Tribunálu dospěla Komise v podstatě k závěru, že protiprávní jednání zopakoval týž podnik. V této souvislosti ovšem Tribunál poukázal na to, že Komise „v bodě 487 odůvodnění [sporného] rozhodnutí používá v obecné rovině označení ‚EniChem‘ a v bodě 36 odůvodnění [sporného] rozhodnutí je tento termín definován jako ‚všechny společnosti vlastněné společností Eni SpA‘.“ Tento termín je podle Tribunálu „nepřesný, přinejmenším v souvislosti s právnickými osobami tvořícími hospodářskou jednotku, na kterou se vztahovala rozhodnutí Polypropylén a PVC II“. Tribunál dodal, že „společnost Anic [SpA], na kterou se vztahovalo rozhodnutí Polypropylén, nepatří mezi právnické osoby uvedené v [bodech 26 až 35 odůvodnění sporného rozhodnutí, jejichž hlavním účelem bylo] popsat vývoj společností vlastněných společností Eni [SpA] v průběhu protiprávního jednání, k němuž došlo teprve po přijetí rozhodnutí Polypropylén a PVC II“.

26 V bodě 300 napadeného rozsudku Tribunál uvedl, že Komise sice „v poznámce pod čarou 262 [sporného] rozhodnutí odkazuje na rozhodnutí Polypropylén a PVC II s tím, že tato rozhodnutí se vztahují i na ‚Eni‘“, ale že termín „Eni“ nebyl „definován v[e sporném] rozhodnutí coby zkratka pro účely daného textu“, neboť Komise, pokud odkazuje na společnost Eni SpA „jakožto mateřskou společnost ostatních společností, používá termín ‚Eni SpA‘“. V bodě 301 napadeného rozsudku nicméně Tribunál konstatoval, že „i kdyby Komise měla použitím termínu ‚Eni‘ […] na mysli společnosti, které jsou součástí ‚podniku‘ ve smyslu článku 81 ES tvořeného právnickými osobami ovládanými společností Eni, je třeba poukázat na to, že v rámci [sporného] rozhodnutí nepředložila v tomto ohledu žádný podrobný a přesný důkaz“. Podle Tribunálu „Komise ve svých písemnostech předložených Tribunálu uvedla jen tolik, že Eni ‚zcela‘ kontrolovala společnosti, na které se vztahovala rozhodnutí Polypropylén a PVC II“. Tribunál dodal, že „[t]oto tvrzení tudíž nejenže není podepřeno žádným důkazem, ale navíc není ani do [sporného] rozhodnutí zapracováno“.

27 V bodě 302 napadeného rozsudku Tribunál konstatoval, že „v daném případě je vývoj struktury a kontroly u dotyčných společnosti obzvláště složitý“ a že „rozhodnutí Polypropylén bylo určeno společnosti Anic [SpA], aniž se v tomto rozhodnutí objevila firma Eni [SpA]“. „V rozhodnutí PVC II Komise v bodě 8 odůvodnění zmiňuje [podle Tribunálu] skutečnost, že společnost Anic [SpA] ‚se stala‘ společností EniChem SpA, a v bodě 43 odůvodnění bez dalšího upřesnění uvádí, že tento vývoj nastal v důsledku ‚různých reorganizací‘ “. Tribunál uvedl, že „[a]ni v tomto rozhodnutí se firma Eni

[SpA] neobjevuje“ a že „[v] tomto kontextu měla být Komise obzvláště přesná a předložit veškeré podrobné důkazy nezbytné pro závěr, že společnosti uvedené v[e sporném] rozhodnutí a společnosti uvedené v rozhodnutích Polypropylén a PVC II byly součástí téhož ‚podniku‘ “, což Komise neučinila.

28 V důsledku toho Tribunál vyhověl žalobnímu důvodu vycházejícímu z nedůvodnosti zvýšení základní částky pokuty z důvodu opakování protiprávního jednání, zrušil čl. 2 písm. c) sporného rozhodnutí v rozsahu, ve kterém stanoví, že žalobkyni se ukládá pokuta ve výši 272,25 milionů eur, a stanovil výši této pokuty na 181,5 milionů eur. Ve zbývající části žalobu zamítl a rozhodl, že každá účastnice řízení ponese vlastní náklady řízení.

Návrhová žádání účastnic řízení

29 Versalis navrhuje, aby Soudní dvůr:

— zrušil napadený rozsudek zcela nebo částečně v rozsahu, v němž Tribunál zamítl její žalobu ve věci T-59/07, a v důsledku toho

— zcela nebo částečně zrušil sporné rozhodnutí nebo

— zrušil či alespoň snížil pokutu jí uloženou tímto rozhodnutím;

— podpůrně zrušil napadený rozsudek zcela nebo částečně v rozsahu, v němž Tribunál zamítl její žalobu ve věci T-59/07, a vrátil věc Tribunálu, aby rozhodl ve věci samé s přihlédnutím k indikacím, které mu poskytne Soudní dvůr;

— uložil Komisi náhradu nákladů tohoto řízení, jakož i řízení ve věci T-59/07 a

— zamítl vedlejší kasační opravný prostředek Komise a uložil Komisi náhradu nákladů řízení.

30 Komise navrhuje, aby Soudní dvůr:

— zamítl kasační opravný prostředek;

— zrušil napadený rozsudek v rozsahu, v němž Tribunál částečně zrušil sporné rozhodnutí v části, ve které byla přičtena přitěžující okolnost z důvodu opakování protiprávního jednání, a v důsledku toho snížil pokutu, a

— uložil navrhovatelce náhradu nákladů řízení.

K hlavnímu kasačnímu opravnému prostředku

31 Na podporu svých návrhových žádání předkládá Versalis šest důvodů kasačního opravného prostředku směřujících ke změně napadeného rozsudku a ke zrušení sporného rozhodnutí.

32 První důvod kasačního opravného prostředku vychází z toho, že Tribunál se tím, že vyloučil, že by došlo k porušení práva na obhajobu vyplývajícímu z rozporu mezi druhým oznámením a sporným rozhodnutím, dopustil nesprávného právního posouzení a toto druhé oznámení nesprávně vyložil. Druhý důvod kasačního opravného prostředku vychází z nesprávného právního posouzení v souvislosti s přičtením dotčeného protiprávního jednání společnosti Versalis a z nedostatečného odůvodnění napadeného rozsudku v této souvislosti. Třetí důvod kasačního opravného prostředku vychází v podstatě z porušení unijního práva, ze zkreslení důkazů a z toho, že Tribunál neprovedl úplný soudní přezkum. Čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku vychází z nesprávnosti výpočtu pokut

a neopodstatněného kvalifikování protiprávního jednání jako „velmi závažného“, z nedostatku odůvodnění a z neúplného výkonu soudního přezkumu. Pátý důvod kasačního opravného prostředku vychází v podstatě z nesprávného posouzení a z nedostatečného odůvodnění v souvislosti se stanovením násobícího koeficientu a z toho, že Komise porušila zásadu rovného zacházení. Šestý důvod kasačního opravného prostředku vychází z toho, že Tribunál tím, že některé přílohy žaloby prohlásil za nepřípustné, porušil unijní právo a toto právo nesprávně uplatnil a u napadeného rozsudku způsobil nedostatek odůvodnění.

K prvnímu důvodu kasačního opravného prostředku, vycházejícímu z nesprávného právního posouzení a ze zjevně nesprávného výkladu druhého oznámení, neboť Tribunál dospěl k závěru, že nedošlo k porušení práva na obhajobu vyplývajícímu z rozporu mezi tímto oznámením a sporným rozhodnutím

Argumentace účastnic řízení

33 Versalis tvrdí, že Komise ve druhém oznámení a již i v prvním oznámení dovodila její společnou odpovědnost se společností EniChem SpA (později Syndial) za téměř celou dobu trvání protiprávního jednání, ačkoli v odvětví BK a SBK působí teprve od 1. ledna 2002. Ve sporném rozhodnutí ovšem Komise vyloučila, aby společnosti Syndial byla přímo přičítána jakákoli odpovědnost, a přičetla odpovědnost za veškeré protiprávní jednání jí. Tribunál zamítl žalobní důvod vycházející z tohoto rozporu s poukazem na to, že druhé oznámení konstatuje odpovědnost společnosti Syndial jen za omezené období, takže předpoklad společnosti Versalis je mylný. Komise však v bodech 415 a 416 druhého oznámení dospěla k závěru, že Syndial se osobně účastnila protiprávního jednání v období od 20. května 1996 do 20. října 2002.

34 Versalis se domnívá, že její předpoklad byl ve skutečnosti správný a že Tribunál měl vyhovět jejímu žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení práva na obhajobu. Neměla totiž možnost reagovat na přičtení odpovědnosti, k němuž došlo ve sporném rozhodnutí. Je totiž třeba rozlišovat situaci, kdy je u někoho vyvozena solidární odpovědnost s jinou společností, od situace, kdy je jeden činěn sám odpovědným nebo je vyvozena jeho společná odpovědnost s jedinou společností, jelikož společnosti, jimž je uložena pokuta, kterou mají zaplatit solidárně, musí na úhradu této pokuty přispět v zásadě rovným dílem. Navrhovatelka navíc v řízení před Komisí zaujala strategii obhajoby s ohledem na to, že ve druhém oznámení byla navrhována solidární odpovědnost společnosti Syndial za téměř veškeré protiprávní jednání. Versalis se tudíž rozhodla soustředit svou obhajobu na události, ke kterým došlo v období, v němž sama řídila předmětné aktivity, tedy v období od 1. ledna do 28. listopadu 2002.

35 Komise v podstatě namítá, že se v bodě 416 druhého oznámení jasně zmínila o individuální odpovědnosti společnosti Versalis za dotčené protiprávní jednání v období od 20. května 1996 do 28. listopadu 2002 a o individuální odpovědnosti společnosti Syndial za období od 20. května 1996 do 20. října 2002. V bodě 353 téhož oznámení také uvedla názor, že by bylo možné dovodit solidární odpovědnost společnosti Syndial za protiprávní jednání páchané společností Versalis v období od 1. ledna do 20. října 2002. Ve zmíněném oznámení tedy byla navrhovatelce vytknuta individuální odpovědnost za celou dobu trvání kartelové dohody.

36 Podle Komise lze jen stěží věřit tomu, že by se Versalis rozhodla pro neadekvátní obhajobu jen proto, že by část sankce odpovídající odpovědnosti za období od 1. ledna do 20. října 2002 mohla nést solidárně s jinou společností z téže skupiny. Versalis a Syndial se rozhodly pro koordinaci své obhajoby tím, že se soustředily na různá období, a u zbývajících období odkazovaly obě výslovně na spis druhé účastnice. Versalis se ani nepokusila prokázat, že by řízení mohlo dospět k jinému výsledku, pokud by odpovědnost společnosti Syndial byla vyloučena ve druhém oznámení.

Závěry Soudního dvora

37 Závěry Tribunálu uvedené v bodech 84 až 87 napadeného rozsudku, podle kterých se ve druhém oznámení konstatuje odpovědnost společnosti Syndial coby mateřské společnosti společnosti Versalis jen za omezené období od 1. ledna do 20. října 2002, a nikoli za celé období trvání protiprávního jednání, takže žalobní důvod, který Versalis uvedla v řízení před Tribunálem, vycházející z rozporu mezi tímto oznámením a sporným rozhodnutím, spočívá na mylném předpokladu, jsou vskutku nepřesné.

38 Jak správně uvedla Versalis v kasačním opravném prostředku, konstatuje se ve druhém oznámení, konkrétně v jeho bodě 416, že Syndial byla součástí podniku páchajícího dotčené protiprávní jednání, tvořeného společnostmi Eni SpA, Versalis a Syndial, od 20. května 1996 do 20. října 2002, a nikoli jen od 1. ledna do 20. října 2002. Tribunál tudíž nemohl zamítnutí žalobního důvodu společnosti Versalis vycházejícího z rozporu mezi druhým oznámením a sporným rozhodnutím, které nebylo – na rozdíl od daného oznámení – určeno společnosti Syndial, opřít jen o závěr, že tento žalobní důvod vycházel z „mylného“ předpokladu.

39 Nicméně je třeba konstatovat, že Tribunál se tím, že rozhodl, že sporné rozhodnutí není v tomto ohledu stiženo vadou, která by pro společnost Versalis představovala porušení jejího práva na obhajobu, nedopustil pochybení.

40 Jak vyplývá právě z citovaného bodu 416, Komise dospěla k závěru, že Eni SpA tvořila se společnostmi Versalis a Syndial jediný podnik ve smyslu článku 101 SFEU každopádně v období od 20. května 1996 do 20. října 2002, tedy po téměř celou dobu trvání protiprávního jednání. Versalis tudíž nemohla mít pochybnosti o tom, že jí bude přičteno veškeré protisoutěžní chování takto vymezeného podniku, potažmo veškeré protisoutěžní chování společnosti Syndial. Jestliže se Versalis i navzdory této skutečnosti rozhodla, že se nevyjádří k tvrzenému protisoutěžnímu chování, k němuž docházelo v období od 20. května 1996 do 1. ledna 2002, a že jen odkáže v této souvislosti na obhajobu předloženou společností Syndial, jde o svobodné rozhodnutí tohoto podniku, které nemůže představovat porušení práva na obhajobu. Pro úplnost je třeba dodat, že není patrné, že by společnosti Versalis toto rozdělení rolí pro účely reagování na námitky Komise uškodilo.

41 Skutečnost, že Komise v bodě 353 druhého oznámení uvedla, že by měla být vyvozena solidární odpovědnost společností Versalis a Syndial i za protiprávní jednání páchané v období od 1. ledna do 20. října 2002, nemůže tento závěr zpochybnit. Jak totiž jasně vyplývá z bodů 354 až 356 tohoto oznámení, je v bodě 353 pouze zdůrazněno, že i v tomto období, v němž Versalis byla společností Eni SpA kontrolována jen nepřímo, existovala nepřerušená hospodářská návaznost podniku – ve smyslu článku 101 SFEU – tvořeného společnostmi Eni SpA, Versalis a Syndial.

42 K argumentu Versalis, podle kterého se situace, v níž by byla vyvozena její odpovědnost za protiprávní jednání pouze solidárně s dalšími dvěma společnostmi, zřetelně liší od situace, kdy byla vyvozena její solidární odpovědnost jen s jednou další společností, je třeba uvést, že navrhovatelka nijak neprokazuje, v čem mohl být výsledek sporného rozhodnutí jiný, kdyby v řízení před Komisí věděla, že sporné rozhodnutí nebude určeno společnosti Syndial, nýbrž jen jí a společnosti Eni SpA.

43 Z uvedeného vyplývá, že argumenty vycházející z porušení práva na obhajobu, vyplývajícího z rozporu mezi druhým oznámením a sporným rozhodnutím, spočívajícího v tom, že sporné rozhodnutí nakonec nebylo určeno společnosti Syndial, a vznesené na podporu prvního důvodu kasačního opravného prostředku postrádají právní i skutkový základ, a z tohoto důvodu, který nahrazuje důvod uvedený Tribunálem, je třeba tento důvod kasačního opravného prostředku zamítnout.

K druhému důvodu kasačního opravného prostředku, vycházejícímu z nesprávného právního posouzení v souvislosti s přičtením dotčeného protiprávního jednání společnosti Versalis a z nedostatečného odůvodnění zamítnutí argumentů, které v tomto ohledu žalobkyně uvedla

Argumentace účastnic řízení

44 Versalis tvrdí, že Tribunál tím, že zamítl žalobní důvod vycházející z nesprávného přičtení odpovědnosti za události, k nimž došlo v období od 20. května 1996 do 1. ledna 2002, porušil základní zásadu osobní odpovědnosti. Podle Versalis měla totiž Komise vyvodit za toto období dvě samostatné odpovědnosti, a to odpovědnost společnosti Syndial a odpovědnost navrhovatelky.

45 Versalis v této souvislosti uvádí, že Soudní dvůr připustil odchylku od zásady osobní odpovědnosti jen pro mimořádné případy a za přesně stanovených podmínek, které nejsou v projednávaném případě splněny. Syndial totiž nepřestala z právního ani hospodářského hlediska existovat, aktivita související s BK a SBK nebyla převedena s cílem vyhnout se pravidlům pro ochranu hospodářské soutěže a Versalis ani Syndial nebyly podřízeny témuž veřejnému orgánu. Navrhovatelka nepodala ani spontánní prohlášení, v němž by převzala odpovědnost za jednání společnosti Syndial.

46 Podle Versalis dále v případě, že by odpovědnost byla přičtena společnosti Syndial spíše než jí samotné, neexistuje ani riziko, že pokuta nebude mít odrazující účinek, protože tato společnost nadále vyvíjí hospodářskou činnost, takže pokutu uhradit může. Podle judikatury představuje narušení odrazujícího účinku základní kritérium pro možnost odchýlit se od zásady osobní odpovědnosti. V této souvislosti odkazuje Versalis jmenovitě na bod 144 rozsudku ze dne 29. března 2011, ThyssenKrupp Nirosta v. Komise (C-352/09 P, Sb. rozh. s. I-2359).

47 Tribunál v každém případě neposoudil intenzitu hospodářských a organizačních vazeb, které spojují společnosti Versalis a Syndial, a pouze konstatoval, že tyto dvě společnosti „zcela vlastnila, přímo nebo nepřímo, […] Eni [SpA]“. Dopustil se tedy nesprávného právního posouzení. Dostatečně neodůvodnil ani zamítnutí argumentů, které byly v této souvislosti před ním vzneseny.

48 Komise namítá, že Soudní dvůr neomezil případy odpovědnosti nabývající společnosti na situace, v nichž převádějící společnost ukončila veškerou hospodářskou činnost. Podle judikatury je rozhodující jen „strukturální propojení“ dvou společností, které jsou součástí téže skupiny, a tato zásada není omezená na situace, kdy jsou dotyčné podniky podřízeny témuž veřejnému orgánu.

49 Komise se domnívá, že argument společnosti Versalis, podle kterého by vzhledem k tomu, že společnost Syndial nadále existuje a vyvíjí činnost, neexistovalo v případě přičtení odpovědnosti společnosti Syndial spíše než navrhovatelce riziko, že pokuta nebude mít odrazující účinek, je irelevantní, jelikož judikatura neomezuje možnost uložit nabývajícímu podniku sankci jen na případy, kdy převádějící společnost přestala z právního nebo hospodářského hlediska existovat.

50 Stran hospodářských a organizačních vazeb, které spojují společnosti Versalis a Syndial Komise uvádí, že Soudní dvůr dospěl v rozsudku ze dne 7. ledna 2004, Aalborg Portland a další v. Komise (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Recueil, s. I-123) k závěru o existenci strukturálního propojení odůvodňujícího uložení sankce nabývající společnosti, a to z toho prostého důvodu, že podnik, který se podílel na kartelové dohodě, převedl předmětné aktivity na jinou společnost, kterou kontroloval z 50 %. Vzhledem k tomu, že v projednávaném případě byla nabývající společnost kontrolována ze 100 %, hospodářská návaznost zjevně existuje. Napadený rozsudek je v tomto ohledu odůvodněn dostatečně.

Závěry Soudního dvora

51 Podle ustálené judikatury se unijní právo hospodářské soutěže vztahuje na činnosti podniků a pojem „podnik“ zahrnuje jakoukoli jednotku vykonávající hospodářskou činnost nezávisle na právním postavení této jednotky a způsobu jejího financování. Pokud taková jednotka poruší pravidla hospodářské soutěže, musí nést za toto protiprávní jednání odpovědnost na základě zásady osobní odpovědnosti (v tomto smyslu viz zejména rozsudek ze dne 11. prosince 2007, ETI a další, C-280/06, Sb. rozh. s. I-10893, body 38 a 39 a citovaná judikatura).

52 Soudní dvůr již rozhodl, že pokud obě jednotky tvoří tutéž hospodářskou jednotku, nebrání skutečnost, že jednotka, jež se dopustila protiprávního jednání, stále existuje, sama o sobě uložení sankce jednotce, na niž převedla své hospodářské činnosti. Takové uplatnění sankce je přípustné zvláště tehdy, pokud jsou tyto jednotky kontrolovány touž osobou a pokud vzhledem k úzkým hospodářským a organizačním vazbám, které je sjednocují, uplatňovaly v zásadě tutéž obchodní politiku (viz výše uvedený rozsudek ETI a další, body 48 a 49 a citovaná judikatura).

53 Jak plyne z bodů 368 a 369 odůvodnění sporného rozhodnutí, konstatovala Komise v projednávaném případě, že Eni SpA, Versalis a Syndial tvořily v době trvání dotčeného protiprávního jednání jediný podnik. Dále vzhledem k tomu, že Eni SpA po celou tuto dobu vlastnila veškerý nebo téměř veškerý kapitál nejen společnosti Versalis, ale i společnosti Syndial, což Versalis nezpochybňuje, mohla Komise v souladu s ustálenou judikaturou oprávněně vyjít z domněnky, že Eni SpA skutečně vykonávala rozhodující vliv na své dceřiné společnosti (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 3. května 2012, Legris Industries v. Komise, C-289/11 P, body 46 až 48 a citovaná judikatura). V projednávané věci nebyla tato domněnka vyvrácena.

54 Vzhledem k těmto skutečnostem je třeba konstatovat, že Komise byla i navzdory tomu, že společnost Syndial nezanikla, oprávněna přičíst veškerá protiprávní jednání spáchaná společností Syndial společnosti Versalis.

55 Toto konstatování nemůže být zpochybněno ani tím, že Soudní dvůr ve výše uvedeném rozsudku ThyssenKrupp Nirosta v. Komise rozhodl, že případem uvedeným v bodě 52 tohoto rozsudku je situace, kdy subjekt, který se protiprávního jednání dopustil, přestal právně nebo hospodářsky existovat, jelikož u sankce uložené podniku, který již nevykonává hospodářské činnosti, existuje riziko, že nebude mít odrazující účinek (viz výše uvedený rozsudek ThyssenKrupp Nirosta v. Komise, bod 144), neboť z citovaného rozsudku právě neplyne, že by přičtení protiprávního jednání subjektu, který se jej nedopustil, bylo omezeno jen na případy, v nichž by se uplatnění sankce vůči společnosti, která protiprávní jednání spáchala, minulo svému odrazujícímu účelu.

56 Ve výše uvedeném rozsudku ETI a další, na nějž Soudní dvůr výslovně odkázal v bodě 144 výše uvedeného rozsudku ThyssenKrupp Nirosta v. Komise, totiž Soudní dvůr rozhodl, že Komise mohla v situaci, kdy subjekt, který se dopustil protiprávního jednání, nadále existoval jako hospodářský subjekt na jiných trzích, oprávněně přičíst dotčené protiprávní jednání společnosti, která protiprávní jednání nepáchala (viz výše uvedený rozsudek ETI a další, bod 45). Soudní dvůr vyšel při tomto závěru ze skutečnosti, že v době, kdy se dotyčné společnosti dopustily protiprávního jednání, byly drženy týmž veřejným orgánem (výše uvedený rozsudek ETI a další, bod 50).

57 Je také třeba konstatovat, že dosah výše uvedeného rozsudku ETI a další není na rozdíl od toho, co tvrdí Versalis, omezen na případy, v nichž jsou dotyčné subjekty kontrolovány veřejným orgánem. V bodě 44 onoho rozsudku totiž Soudní dvůr upřesnil, že je nerozhodná okolnost, že bylo o převodu činností rozhodnuto nikoli jednotlivci, nýbrž zákonodárcem s ohledem na privatizaci. Soudní dvůr měl tedy za to, že o přičitatelnosti protiprávního jednání subjektu, který měl v daném případě navíc obecné kontrolní oprávnění veřejného orgánu, mohly existovat pochybnosti; tyto pochybnosti však rozptýlil. Ovšem za okolností, kdy je stejně jako v projednávaném případě kontrola vykonávána společností soukromého práva, nemůže žádná pochybnost o takové přičitatelnosti existovat.

58 S ohledem na tyto skutečnosti se tedy Tribunál svým závěrem, že Komise mohla oprávněně přičíst veškeré dotčené protisoutěžní chování společnosti Versalis, nedopustil nesprávného právního posouzení.

59 Stran tvrzeného nedostatku odůvodnění je třeba uvést, že Tribunál v bodech 120 až 131 napadeného rozsudku podrobně vysvětlil důvody, proč považoval příslušný žalobní důvod za neopodstatněný. Odůvodnění onoho rozsudku tedy nevyvolává žádné pochybnosti o úvahách, o něž Tribunál opřel své rozhodnutí v této otázce, a Soudnímu dvoru tudíž umožňuje, aby vykonal svůj přezkum. Z toho plyne, že napadený rozsudek není v tomto ohledu stižen žádným nedostatkem odůvodnění.

60 Vzhledem k tomu, že neobstál žádný z argumentů vznesených na podporu druhého důvodu kasačního opravného prostředku, je namístě tento důvod kasačního opravného prostředku jako neopodstatněný zamítnout.

K třetímu důvodu kasačního opravného prostředku, vycházejícímu z porušení unijního práva a jeho nesprávného uplatnění, ze zkreslení důkazů a z toho, že Tribunál neprovedl úplný soudní přezkum

Argumentace účastnic řízení

61 Versalis se domnívá, že Tribunál její argumenty vycházející z tvrzených rozporů mezi třemi prohlášeními, která Bayer učinila prostřednictvím svého právního poradce pana K., jakož i její argumenty vznesené k prohlášení, které učinil pan N., zaměstnanec společnosti Dow, odmítl neoprávněně. Tribunál v této souvislosti vyšel v bodech 180 a 198 napadeného rozsudku ze zásady, podle které mají odpovědi na otázky Komise, poskytnuté jménem podniku jako takového, věrohodnost převyšující věrohodnost, kterou mohla mít odpověď poskytnutá členem personálu tohoto podniku.

62 Tyto argumenty se ovšem v jednotlivých případech týkaly rozporů mezi prohlášeními učiněnými jménem dotyčných podniků. Zejména z přepisů ústních prohlášení učiněných v průběhu správního řízení vyplývá, že pan N., který byl přímým svědkem dotčeného protiprávního jednání a který poskytl popis skutkového stavu, jenž se ve značné míře lišil od rekonstrukce, k níž dospěla Komise ve sporném rozhodnutí, učinil svá prohlášení jménem společnosti Dow, a nikoli svým vlastním jménem. Tribunál tedy pochybil, když na prohlášení zaměstnanců dotyčných podniků uplatnil „zásadu přednosti“ prohlášení pocházejících od těchto podniků jako takových, a v důsledku toho z množiny okolností, které bylo třeba zohlednit při posuzování existence uvedené kartelové dohody, odmítl důkazy ve prospěch, které předložila Versalis.

63 Versalis se domnívá, že je nezbytné znovu přezkoumat tyto argumenty, aby se prokázalo, zda kontakty mezi soutěžiteli, o kterých se zmiňuje sporné rozhodnutí, skutečně představovaly kartelovou dohodu, jejímž účelem bylo stanovování cen a rozdělení trhů, nebo zda šlo jen o příležitostná porušení unijní právní úpravy hospodářské soutěže, spočívající nanejvýše ve vyměňování citlivých obchodních informací. Versalis poukazuje na to, že některá fakta předložená žadateli o shovívavost byla již odmítnuta v rozsudcích Tribunálu ze dne 13. července 2011, Kaučuk v. Komise (T-44/07, Sb. rozh. s. II-4601), Unipetrol v. Komise (T-45/07, Sb. rozh. s. II-4629) a Trade-Stomil v. Komise (T-53/07, Sb. rozh. s. II-4657), jež byly vydány na základě žalob podaných dalšími třemi ze společností, jimž bylo určeno sporné rozhodnutí, konkrétně společnostmi Kaučuk, Unipetrol, a. s., a Stomil, přičemž tyto žaloby vedly k úplnému zrušení daného rozhodnutí v rozsahu, v němž se týkalo těchto společností.

64 Komise tvrdí, že dotčené protiprávní jednání konstatovala na základě mnoha důkazů, z nichž jen některé byly v řízení před Tribunálem zpochybněny. Skutečnost, že Tribunál přiznal prohlášení společnosti Bayer větší důkazní hodnotu než jiným prohlášením, je důsledkem toho, že toto prohlášení je podepřeno dalšími údaji ve spise, které Versalis nezpochybňuje. Prohlášení, na která se Versalis

odvolává, v každém případě nemohou popřít jiná prohlášení, o něž se sporné rozhodnutí opírá, a je zřejmé, že tyto otázky spadají pod zjišťování skutkového stavu. Toto zjišťování však nepodléhá přezkumu Soudního dvora.

Závěry Soudního dvora

65 Podstatou třetího důvodu kasačního opravného prostředku společnosti Versalis je tvrzení, že Tribunál pochybil, když některým prohlášením učiněným jménem společností Bayer a Dow přiznal zvlášť vysokou důkazní hodnotu, zatímco jiná prohlášení pocházející od týchž podniků a učiněná rovněž jejich jménem jsou s nimi v rozporu.

66 Z ustálené judikatury vyplývá, že jedině Tribunál je příslušný zjistit skutkový stav, kromě případu, kdy věcná nesprávnost těchto zjištění vyplývá z písemností ve spise, které mu byly předloženy, a tento skutkový stav posoudit. Posouzení skutkového stavu, kromě případu zkreslování důkazů předložených Tribunálu, tedy nepředstavuje právní otázku, která by jako taková podléhala přezkumu Soudního dvora (viz zejména výše uvedený rozsudek Legris Industries v. Komise, bod 51 a citovaná judikatura).

67 V projednávané věci neopírá Versalis svá tvrzení o věcnou nesprávnost zjištění Tribunálu vyplývající z písemností ve spise.

68 K případnému zkreslování důkazů je nutno uvést, že Versalis vychází z předpokladu, zmíněného v bodě 35 jejího kasačního opravného prostředku, že se její argumentace „týká“ takového zkreslení, jehož se měl Tribunál dopustit tím, že z množiny okolností, které bylo třeba zohlednit při posuzování existence dotčené kartelové dohody, vyloučil důležité důkazy ve prospěch, které předložila.

69 V této souvislosti je třeba konstatovat, že z bodů 180 a 198 napadeného rozsudku vyplývá, že tento předpoklad, jehož podstatou je, že Tribunál nezohlednil důkazy ve prospěch předložené společností Versalis proto, že některým prohlášením učiněným jménem společností Bayer a Dow přiznal vyšší důkazní hodnotu, je mylný. Tribunál totiž v citovaných bodech 180 a 198 toliko konstatoval, že prohlášení zaměstnanců společností Bayer a Dow nemohou mít „vyšší“ důkazní hodnotu než prohlášení, která učinily samy tyto společnosti.

70 Tribunál navíc nezaložil své posouzení skutkového stavu, jak plyne zejména z bodů 180 a 197 napadeného rozsudku, jen na některých prohlášeních společností Bayer a Dow, nýbrž i na prohlášeních společnosti Shell a několika listinných důkazech.

71 Z uvedeného plyne, že Versalis ve skutečnosti kritizuje samotné posouzení skutkových okolností, důkazů a souvisejících argumentů, které učinil Tribunál, a Tribunálu vytýká, že argumentaci, kterou uvedla k prokázání neexistence protiprávního jednání, nepovažoval za dostatečnou. Versalis tudíž usiluje o to, aby Soudní dvůr znovu posoudil skutková zjištění Tribunálu a předložené důkazy, což ovšem podle judikatury citované v bodě 66 tohoto rozsudku nepodléhá přezkumu Soudního dvora.

72 Z toho důvodu je třeba argumenty, které Versalis uvedla na podporu třetího důvodu kasačního opravného prostředku, potažmo tento důvod kasačního opravného prostředku jako takový, pro nepřípustnost odmítnout.

Ke čtvrtému důvodu kasačního opravného prostředku, vycházejícímu z porušení unijního práva při výpočtu pokut a při kvalifikování protiprávního jednání jako „velmi závažného“, z nedostatku odůvodnění a z neúplného výkonu soudního přezkum

Argumentace účastnic řízení

73 Versalis zaprvé tvrdí, že Tribunál dospěl v bodě 225 napadeného rozsudku k chybnému závěru, že „dohody a jednání ve vzájemné shodě, jejichž účelem je, stejně jako v projednávaném případě, zejména stanovení cenových cílů nebo rozdělení tržních podílů, lze kvalifikovat jako ‚velmi závažná‘ na základě jejich samotné povahy, aniž je Komise povinna prokazovat skutečný dopad protiprávního jednání na trh“. Podle Versalis totiž z bodu 1 A prvního pododstavce pokynů a z judikatury Tribunálu vyplývá, že Komise musí při hodnocení závažnosti protiprávního jednání zohlednit jeho skutečný dopad na trh, pokud lze tento dopad měřit. Ovšem první oznámení, v němž Komise tuto otázku vyčerpávajícím způsobem zanalyzovala, což se o jejím postupu ve druhém oznámení říci nedá, i studie přiložené k žalobě prokazují, že měřit tento dopad, který byl omezený, bylo v projednávaném případě skutečně možné.

74 Z judikatury Tribunálu navíc vyplývá, že horizontální kartelové dohody v oblasti cen lze považovat jen za „závažné“, případně mohou vést k uložení nižší pokuty, jsou-li jejich škodlivé účinky na trh, stejně jako v projednávaném případě, omezené.

75 Podpůrně Versalis tvrdí, že Komise měla povinnost uvést ostatní faktory zohledněné pro účely zvýšení výchozí částky pokuty nad příslušnou minimální částku 20 milionů eur, která je stanovena pro „velmi závažná“ protiprávní jednání. Tribunál se tudíž tím, že se touto otázkou nezabýval, dopustil nesprávného právního posouzení.

76 Zadruhé se Versalis domnívá, že Tribunál o základních faktorech zohledněných za účelem posouzení závažnosti protiprávního jednání nerozhodl „racionálně a konzistentně“. Tribunál se totiž omezil jen na prohlášení, že postačí, když Komise v této souvislosti konstatuje, že dotčené jednání je ze své podstaty „velmi závažné“, aniž zohlednil dopad protiprávního jednání na trh. Navrhovatelka však poskytla Tribunálu informace, aby provedl konkrétní přezkum, takže Tribunál měl povinnost provést tento přezkum, podat vlastní posouzení těchto informací a vyvodit z nich důsledky pro návrh na snížení pokuty.

77 Zatřetí, Versalis tvrdí, že Tribunál zkreslil skutkový stav, neboť správně nezohlednil významné okolnosti sporu. V bodě 229 napadeného rozsudku totiž uzavřel, že „nelze na základě ničeho dospět k závěru, že Komise pochybila, když v[e sporném] rozhodnutí odhadla dotčený trh v roce 2001 na ‚nejméně‘ 550 milionů eur“. Z písemností v prvostupňovém spise však vyplývá, že Komise radikálně snížila celkovou hodnotu dotčeného trhu a na základě toho se mylně domnívala, že kartelová dohoda pokrývala téměř 90 % tohoto trhu namísto 60 %, jak uvedla ve druhém oznámení.

78 Na rozdíl od závěrů uvedených v bodě 229, podle kterých „z ničeho nelze uvažovat na to, že by chybné snížení této hodnoty poškodilo společnost [Versalis]“, je třeba uvést, že podíly jednotlivých podniků podílejících se na protiprávním jednání patří mezi faktory, které jsou potenciálně relevantní při posuzování závažnosti protiprávního jednání. Navíc je třeba v každém případě považovat část trhu dotčenou údajnou kartelovou dohodou za ještě menší, než jaká byla vypočtena ve sporném rozhodnutí, a to z důvodu že ze skupiny účastníků kartelové dohody byly vyloučeny dva podniky – Kaučuk a Stomil – které se na této dohodě původně podílely.

79 Komise namítá, že podle ustálené judikatury jsou horizontální kartelové dohody v oblasti cen nejzávažnějšími protiprávními jednáními, která porušují unijní právo hospodářské soutěže. Zejména z rozsudků ze dne 3. září 2009, Prym a Prym Consumer v. Komise (C-534/07 P, Sb. rozh. s. I-7415, bod 75), a ze dne 8. prosince 2011, KME Germany a další v. Komise (C-272/09 P, Sb. rozh. s. I-12789,

bod 34), jakož i z pokynů vyplývá, že skutečný dopad takové kartelové dohody na trh není rozhodným kritériem pro stanovení výše pokuty, nýbrž jednou z řady skutečností, kterou, byl-li by měřitelný, lze zohlednit. Skutečnost, že Komise do druhého oznámení nepřevzala analýzu vývoje cen na relevantních trzích, která byla součástí prvního oznámení, však neznamená, že by dotčená kartelová dohoda nevyvolávala na trhu účinky, což navrhovatelka ani neprokázala.

80 Podle Komise by určení konkrétních účinků na trh v každém případě představovalo jen další skutečnost, na základě které by mohla zvýšit výchozí částku pro výpočet pokuty.

81 Konečně má Komise za to, že studie trhu, které předložila Versalis, odmítl Tribunál zohlednit oprávněně, jelikož dotčené protiprávní jednání bylo možno považovat za „velmi závažné“ v důsledku jeho samotné povahy a zmíněné studie vycházely z neúplných informací. K hodnotě dotčeného trhu Komise uvádí, že Tribunál tím, že ji pro rok 2001 odhadl na „nejméně“ 550 milionů eur, nijak nezkreslil skutkový stav. Při hodnocení závažnosti protiprávního jednání Komise z podílů jednotlivých zúčastněných podniků na trhu každopádně nevycházela.

Závěry Soudního dvora

82 Zaprvé k relevanci důsledků dotčeného protiprávního jednání je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury musí být závažnost porušení unijního práva hospodářské soutěže stanovena v závislosti na řadě skutečností, a to bez sestavení závazného nebo taxativního výčtu kritérií, ke kterým musí být povinně přihlédnuto (viz zejména rozsudek ze dne 19. prosince 2012, Bavaria v. Komise, C-445/11 P, bod 59 a citovaná judikatura). Konkrétně ke skutečnému dopadu protiprávního jednání na trh je třeba poznamenat, že není pro určení úrovně pokut rozhodným kritériem (viz výše uvedený rozsudek KME Germany a další v. Komise, bod 34, a rozsudek ze dne 8. prosince 2011, KME Germany a další v. Komise, C-389/10 P, Sb. rozh. s. I-13125, bod 44).

83 Cenové horizontální kartelové dohody a horizontální kartelové dohody o rozdělení trhu navíc mohou být kvalifikovány jako velmi závažná protiprávní jednání z pouhého důvodu jejich povahy, aniž by Komise byla povinna prokazovat skutečný dopad protiprávního jednání na trh (viz zejména usnesení ze dne 13. prosince 2012, Transcatab v. Komise, C-654/11 P, bod 42). V tomto případě skutečný dopad protiprávního jednání představuje pouze jednu z řady skutečností, která, je-li měřitelná, může Komisi umožnit zvýšit výchozí částku pokuty nad rámec minimální předpokládané částky ve výši 20 milionů eur (výše uvedený rozsudek Prym a Prym Consumer v. Komise, bod 75).

84 Kdyby Tribunál zohlednil důsledky konkrétního dopadu dotčeného protiprávního jednání na trh, bylo-li by vůbec možné tento dopad změřit, činil by tak jen pro doplnění. Navíc vzhledem k tomu, že je dotčené protiprávní jednání ze své podstaty velmi závažné, mohlo by zohlednění jeho konkrétního dopadu vést jedině ke zvýšení pokuty. Argument, který Versalis v této souvislosti vznesla, je tudíž bezpředmětný (v tomto smyslu viz výše uvedený rozsudek Prym a Prym Consumer v. Komise, bod 75, a výše uvedené usnesení Transcatab v. Komise, body 43 a 44).

85 Zadruhé k argumentu vycházejícímu z toho, že Tribunál o základních faktorech zohledněných za účelem posouzení závažnosti protiprávního jednání nerozhodl „racionálně a konzistentně“, neboť nepřezkoumal informace jemu poskytnuté společností Versalis, nepodal vlastní posouzení těchto informací a nevyvodil z nich důsledky pro návrh na snížení pokuty, postačí konstatování, že Tribunál v bodech 219 až 233 napadeného rozsudku podrobně vyložil okolnosti, které zohlednil při hodnocení závažnosti protiprávního jednání. Tento argument je tedy zjevně neopodstatněný. Pouhá skutečnost, že Tribunál při výkonu své pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci potvrdil v této souvislosti také některé prvky posouzení Komise uvedeného ve sporném rozhodnutí, nemůže tento závěr zpochybnit (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 22. listopadu 2012, E.ON Energie v. Komise, C-89/11 P, bod 133).

86 Zatřetí argument, že Tribunál svým závěrem, že nelze na základě ničeho dospět k závěru, že Komise pochybila, když odhadla dotčený trh „v roce 2001 na ‚nejméně' 550 milionů eur", zkreslil skutkový stav, nemůže obstát.

87 V této souvislosti je třeba upřesnit, že se společnosti Versalis nepodařilo prokázat, že by konstatování Tribunálu uvedené v bodě 229 napadeného rozsudku, podle kterého „z ničeho nelze uvažovat na to, že by chybné snížení [odhadu hodnoty dotčeného trhu] poškodilo společnost [Versalis]", bylo nesprávné, ani to, že by toto konstatování představovalo zkreslení skutkového stavu.

88 Versalis totiž sama v bodě 64 kasačního opravného prostředku tvrdí, že podíly jednotlivých podniků podílejících se na protiprávním jednání patří mezi faktory, které jsou „potenciálně" relevantní při posuzování závažnosti protiprávního jednání. Komise ovšem při stanovení různých výchozích částek pokut pro jednotlivé podniky podílející se na dotčeném protiprávním jednání vyšla v bodech 66 a 467 odůvodnění sporného rozhodnutí nikoli z podílů těchto jednotlivých podniků na trhu, nýbrž z výše tržeb, kterých tyto podniky dosáhly z prodeje BK a SBK. Argumentace společnosti Versalis, že Komise ve sporném rozhodnutí opravila svůj odhad dotčeného trhu ve srovnání s odhadem uvedeným ve druhém oznámení, je proto bezpředmětná.

89 Vzhledem k tomu, že žádný z argumentů uvedených na podporu čtvrtého důvodu kasačního opravného prostředku není opodstatněný, je třeba tento důvod kasačního opravného prostředku zamítnout.

K pátému důvodu kasačního opravného prostředku, vycházejícímu z toho, že dvanáctý žalobní důvod vznesený v řízení před Tribunálem byl v rozporu s unijním právem zamítnut

K první části pátého důvodu kasačního opravného prostředku, vycházející z nesprávného posouzení a z nedostatečného a vnitřně rozporného odůvodnění souvisejícího s tím, že Komise dostatečně odůvodnila stanovení násobícího koeficientu

– Argumentace účastnic řízení

90 Versalis vytýká Tribunálu, že náležitě nezohlednil skutečnost, že Komise neuvedla všechny faktory, na jejichž základě stanovila pro společnosti kontrolované společností Eni SpA násobící koeficient rovnající se 2, a že v této souvislosti podala nedostatečné a vnitřně rozporné odůvodnění.

91 Tribunál vyjádřil názor, že odrazující faktor „je hodnocen tak, že se zohledňuje řada prvků, a nikoli pouze konkrétní situace dotčeného podniku", jak již dříve rozhodl Soudní dvůr v bodech 23 a 24 rozsudku ze dne 29. června 2006, Showa Denko v. Komise (C-289/04 P, Sb. rozh. s. I-5859). Tribunál si však protiřečí, když dospěl k závěru, že hodnoty celkového obratu a relativní velikost podniků, které Komise zohlednila, jsou dostatečné a že „[z] napadeného rozhodnutí […] neplyne, že by Komise […] výslovně uvedla jiné skutečnosti", ačkoli v bodech 249 a 250 napadeného rozsudku zároveň konstatoval, že obecný výraz „okolnosti projednávaného případu" použitý v textu sporného rozhodnutí nemohl vést k omylu ohledně existence dalších skutečností, které Komise zohlednila.

92 Versalis tvrdí, že pokud Tribunál dospěl v bodě 250 napadeného rozsudku k závěru, že „výraz ‚okolnosti projednávaného případu' […] může […] znamenat […] odkaz na hodnoty celkového obratu a relativní velikost dotyčných podniků", neodůvodnil toto posouzení právně dostačujícím způsobem. Skutečnost, že to Komise potvrdila na jednání, je v tomto ohledu irelevantní.

93 Podle Komise je argumentace Tribunálu uvedená v bodě 250 napadeného rozsudku jasná a bezvadná. Z žádné části sporného rozhodnutí neplyne, že by Komise zohlednila jiné skutečnosti než hodnoty celkového obratu a relativní velikost dotyčných podniků.

– Závěry Soudního dvora

94 Zaprvé k odkazu na výše uvedený rozsudek Showa Denko v. Komise je třeba konstatovat, že jej Versalis nevykládá správně. Soudní dvůr totiž v bodě 23 uvedeného rozsudku konstatoval, že odrazující faktor se hodnotí tak, že se zohledňuje řada prvků, a nikoli pouze konkrétní situace dotčeného podniku, a odkázal přitom na body 53 až 55 stanoviska, které v dané věci přednesl generální advokát L. A. Geelhoed, jenž v podstatě uvedl, že cílem násobícího koeficientu za účelem odrazení může být nejen „obecné odrazení" ve smyslu opatření směřujícího k odrazení společností obecně od dotčeného protiprávního jednání, ale i „zvláštní odrazení" k odrazení konkrétního stíhaného podniku od opětovného porušení dotyčných pravidel. Soudní dvůr tedy v tomto rozsudku pouze potvrdil, že Komise nemá povinnost omezit své posuzování na faktory související jen s konkrétní situací dotčeného podniku.

95 Soudní dvůr ovšem nerozhodl, že by Komise, či případně Tribunál, měly při stanovování násobícího koeficientu za účelem odrazení v každém případě povinnost zohlednit jiné faktory než hodnoty celkového obratu a relativní velikost dotyčných podniků.

96 Za těchto okolností je třeba zadruhé konstatovat, že kritéria, která Komise zohlednila při stanovování násobícího koeficientu za účelem odrazení, tedy relativní velikost dotyčných podniků a hodnoty jejich celkového obratu, jasně vyplývají z bodů 474 a 475 odůvodnění sporného rozhodnutí. Tribunál správně rozhodl v bodě 250 napadeného rozsudku, že tento závěr nemůže vyvrátit ani skutečnost, že Komise odkázala i na „okolnosti projednávaného případu", neboť ze sporného rozhodnutí totiž neplyne, že by Komise výslovně uvedla jiné skutečnosti než výše uvedené, a že výraz „okolnosti projednávaného případu" je třeba chápat tak, že znamená právě hodnoty celkového obratu a relativní velikost dotyčných podniků.

97 K odůvodnění kritérií použitých ke stanovení násobícího koeficientu za účelem odrazení je třeba konstatovat, že Tribunál své posouzení této otázky podrobně odůvodnil v bodech 242 až 250 napadeného rozsudku. Toto odůvodnění není stiženo vnitřními rozpory ani nesprávným právním posouzením a v souladu s ustálenou judikaturou z něho jasně a jednoznačně vyplývají úvahy Tribunálu, tak aby se Versalis mohla seznámit s důvody, které vedly k přijetí rozhodnutí, a Soudní dvůr mohl vykonávat svůj přezkum (v tomto smyslu viz zejména rozsudek ze dne 2. dubna 2009, France Télécom v. Komise, C-202/07 P, Sb. rozh. s. I-2369, bod 29 a citovaná judikatura).

98 První část pátého důvodu kasačního opravného prostředku je tedy neopodstatněná.

Ke druhé části pátého důvodu kasačního opravného prostředku, vycházející z nesprávného posouzení a z nedostatečného a vnitřně rozporného odůvodnění souvisejícího s porušením zásady rovného zacházení ze strany Komise

– Argumentace účastnic řízení

99 Versalis tvrdí, že Komise je vzhledem k tomu, že se rozhodla pro výpočet pokuty aritmetickou metodou, vázána jejími inherentními pravidly vůči všem účastníkům stejné kartelové dohody, ledaže to výslovně odůvodní. Tribunál ve svém rozsudku ze dne 29. dubna 2004, Tokai Carbon a další v. Komise (T-236/01, T-239/01, T-244/01 až T-246/01, T-251/01 a T-252/01, Recueil, s. II-1181), uznal porušení zásady rovného zacházení v případě, kdy byl vůči jednomu podniku stanoven násobící koeficient 1,25 a vůči jinému podniku násobící koeficient 2,5, přičemž obrat jednoho byl jen dvojnásobkem obratu druhého z nich. Zmíněný rozsudek jasně podle navrhovatelky stanoví přímou souvislost mezi nárůstem obratu a zvýšením násobícího koeficientu. Tribunál se však v napadeném rozsudku od těchto zásad odchýlil.

100 S ohledem na obraty podniků podílejících se na dotčeném protiprávním jednání měl podle navrhovatelky Tribunál, aby zajistil dodržení zásady rovného zacházení a zásady proporcionality a zároveň aby zabránil použití násobícího koeficientu vyššího než 3, použít koeficient 1,25 – nikoli 1,5 – vůči společnosti Bayer, a v důsledku toho nižší násobící koeficienty i vůči všem ostatním dotčeným podnikům, a sice 1,33 vůči Dow, přibližně 1,66 vůči EniChem a 3 vůči Shell. Tvrzení Tribunálu uvedené v bodě 251 napadeného rozsudku, podle kterého „z[e sporného] rozhodnutí vyplývá, že při výpočtu násobícího koeficientu použitého vůči EniChem byl východiskem koeficient použitý vůči Dow, a nikoli koeficient použitý vůči Shell“, je bezpředmětné, jelikož zásada rovného zacházení se vztahuje na všechny účastníky téže kartelové dohody.

101 Komise má za to, že navrhovatelka neprokazuje žádné nesprávné právní posouzení, ale spíše navrhuje náhradní metodu výpočtu, která by v jejím případě vedla k použití nižšího koeficientu. Tento návrh je v rozsahu, v němž se týká pokut uložených jiným podnikům, nepřípustný. Komise dále odkazuje na rozsudek ze dne 16. listopadu 2000, Mo och Domsjö v. Komise (C-283/98 P, Recueil, s. I-9855, bod 47), podle kterého se nemůže zbavit své posuzovací pravomoci tím, že výlučně a mechanicky použije aritmetické vzorce. Rozhodnutí nepoužít koeficienty vyšší než 3, se kterým se Versalis podle všeho ztotožňuje, vede k určité degresi násobících koeficientů ve srovnání s velikostí podniků; z této degrese ostatně měla navrhovatelka značný prospěch.

– Závěry Soudního dvora

102 Podle ustálené judikatury spočívá cíl násobícího koeficientu uplatňovaného za účelem zajištění odrazujícího účinku, a v tomto kontextu i cíl zohlednění velikosti a celkových zdrojů dotčeného podniku, v zamýšleném dopadu na uvedený podnik, takže sankce nemůže být zanedbatelná zejména s ohledem na finanční schopnost tohoto podniku (v tomto smyslu viz zejména rozsudek ze dne 17. června 2010, Lafarge v. Komise, C-413/08 P, Sb. rozh. s. I-5361, bod 104, a usnesení ze dne 7. února 2012, Total a Elf Aquitaine v. Komise, C-421/11 P, bod 82).

103 Podle ustálené judikatury rovněž platí, že se Tribunál při výkonu své pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci nemůže zbavit své posuzovací pravomoci v souvislosti se stanovováním výše pokut tím, že výlučně a mechanicky použije metodu aritmetického výpočtu založenou jen na obratu dotyčného podniku (v tomto smyslu viz zejména výše uvedený rozsudek Mo och Domsjö v. Komise, bod 47). Stanovení přiměřené pokuty nemůže být výsledkem jednoduchého aritmetického výpočtu založeného na obratu (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 7. června 1983, Musique Diffusion française a další v. Komise, 100/80 až 103/80, Recueil, s. 1825, bod 121, a ze dne 28. června 2005, Dansk Rørindustri a další v. Komise, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, Sb. rozh. s. I-5425, bod 243).

104 Při výpočtu pokut ukládaných podnikům, které se účastnily na kartelové dohodě, je tedy rozdílné zacházení s dotyčnými podniky vlastní posuzovací pravomoci, kterou má Komise v této oblasti. V rámci svého prostoru pro uvážení je totiž Komise povinna individualizovat sankci v závislosti na jednání a vlastnostech těchto podniků, aby zajistila v každém projednávaném případě plnou účinnost unijních pravidel hospodářské soutěže (rozsudek ze dne 12. listopadu 2009, SGL Carbon v. Komise, C-564/08 P, bod 43 a citovaná judikatura).

105 Na základě judikatury citované v bodě 102 tohoto rozsudku má totiž Komise povinnost především dbát o to, aby se sankce nestala – zejména s ohledem na finanční schopnost dotyčných podniků – „zanedbatelnou“, což ovšem neznamená, že podniku s obratem mimořádně vysokým ve srovnání s ostatními účastníky kartelové dohody musí být uložena pokuta zvýšená v přesně takovém poměru, v jakém je její obrat k obratům všech ostatních podniků podílejících se na dotčené kartelové dohodě. Pokud by tomu tak bylo, mohly by sice pokuty uložené největším podnikům kartelové dohody a zvýšené touto aritmetickou metodou mít dostatečně odrazující účinek, avšak mohly by být

i nepřiměřené s ohledem na závažnost protiprávního jednání spáchaného v jednotlivých případech, a to zejména v situaci, kdy stejně jako v projednávaném případě existují značné rozdíly mezi obraty dotyčných podniků.

106 S ohledem na tyto úvahy nelze Tribunálu vytýkat, že v podstatě potvrdil postup Komise, která pro společnost Versalis stanovila násobící koeficient za účelem odrazení 2 a pro Shell 3, jelikož záměrem tohoto postupu bylo nepoužít nepřiměřené násobící koeficienty za účelem odrazení ve vztahu k největším podnikům, vůči nimž by jen na základě matematického poměru mezi jejich obraty a obraty menších podniků mohly být teoreticky použity násobící koeficienty za účelem odrazení mnohem vyšší.

107 K příslušnému tvrzení společnosti Versalis, že Komise je vzhledem k tomu, že se rozhodla pro výpočet pokuty aritmetickou metodou, vázána pravidly inherentními této metodě, postačí konstatovat, že se Komise v projednávaném případě pro tuto metodu nerozhodla. Tato skutečnost, kterou Komise ostatně potvrdila na jednání, vyplývá v podstatě ze sporného rozhodnutí, v jehož odůvodnění v bodě 474 Komise výslovně uvedla, že mezi obraty dotyčných podniků existují značné rozdíly.

108 Stran údajně nedostatečného odůvodnění, které uvedl Tribunál, je třeba konstatovat, že Tribunál v bodě 251 napadeného rozsudku zmínil všechna relevantní kritéria pro stanovení násobícího koeficientu za účelem odrazení. Jestliže se Tribunál ohledně tvrzeného nerovného zacházení mezi společnostmi Versalis a Shell omezil na konstatování, že „při výpočtu násobícího koeficientu použitého vůči EniChem byl východiskem koeficient použitý vůči Dow, a nikoli koeficient použitý vůči Shell“, jde sice o konstatování velmi stručné, nicméně je třeba jej číst v souvislosti s upřesněním, které uvedl Tribunál v tomtéž bodě a podle kterého Komise „disponuje při stanovování výše pokuty prostorem pro uvážení a […] nemá povinnost používat přesný matematický vzorec“.

109 S ohledem na posledně uvedené úvahy Tribunálu nemohla být Versalis uvedena v omyl ohledně základních úvah, které Tribunál vedly k tomu, že v podstatě potvrdil zhodnocení odrazujícího faktoru Komisí; tyto úvahy se navíc ukázaly, jak plyne z bodů 102 až 106 tohoto rozsudku, jako správné. Nelze proto přijmout ani nedostatek odůvodnění napadeného rozsudku v této souvislosti.

110 V důsledku toho je třeba druhou část pátého důvodu kasačního opravného prostředku považovat za neopodstatněnou a zamítnout tento důvod kasačního opravného prostředku v plném rozsahu.

K šestému důvodu kasačního opravného prostředku, vycházejícímu z toho, že Tribunál tím, že některé přílohy žaloby prohlásil za nepřípustné, porušil unijní právo a toto právo nesprávně uplatnil a u napadeného rozsudku způsobil nedostatek odůvodnění

Argumentace účastnic řízení

111 Versalis se v podstatě domnívá, že Tribunál její argument, který vznesla vůči oddílu 4.3 sporného rozhodnutí, nadepsanému „Schůzky kartelové dohody“, odmítl pro nepřípustnost na základě formalistického srovnání nadpisů částí onoho rozhodnutí a nadpisů částí, které tvoří „oddíl E“ žaloby. V bodech 54 až 56 žaloby byl obsah příloh žaloby zmíněn i shrnut a argument vznesený v této souvislosti vyplýval s dostatečnou jasností z textu samotné žaloby.

112 Tyto přílohy, jejichž jednotlivé části byly zmíněny v bodech 61, 62, 64, 94 a 121 žaloby, navíc neobsahují žádný právní argument. Tribunál proto neprávem rozhodl, že skutečnosti uvedené v těchto přílohách „neodpovíd[ají] […] požadavkům stanoveným v článku 21 statutu Soudního dvora a v čl. 44 odst. 1 písm. c) jednacího řádu [Tribunálu]“ a že „Tribunálu […] nepřísluší v přílohách vyhledávat a určovat žalobní důvody a argumenty“. V každém případě je rozsudek v tomto ohledu stižen nedostatkem odůvodnění.

113 Irelevantní jsou proto i úvahy uvedené v bodě 169 napadeného rozsudku, podle kterých Versalis nemohla zhojit nedostatek žaloby „tím, že v replice uvedla některé skutkové či právní údaje […] s odkazem na přílohy […], ani připojením nových příloh k replice“. V důsledku toho, že Tribunál prohlásil tyto přílohy za nepřípustné, tak Versalis naopak nemohla uplatňovat důležité důkazy ve svůj prospěch.

114 Komise má stran odmítnutí dotčených příloh za to, že napadený rozsudek je v souladu s judikaturou Tribunálu i Soudního dvora. Tribunál se pečlivě zabýval všemi argumenty, které byly – byť stručně a povšechně – vyjádřeny v žalobě. Správně však odmítl obecný odkaz na přílohy uvedený v bodech 54 až 56 žaloby i opožděný pokus navrhovatelky o zhojení nedostatků žaloby.

Závěry Soudního dvora

115 V prvé řadě je třeba připomenout, jak učinil Tribunál v bodě 161 napadeného rozsudku, že na základě článku 21 statutu Soudního dvora a čl. 44 odst. 1 písm. c) jednacího řádu Tribunálu musí všechny žaloby obsahovat předmět sporu a stručný popis dovolávaných žalobních důvodů. K tomu, aby byla žaloba přípustná, je nezbytné, aby hlavní skutkové a právní okolnosti, na kterých je založena, vyplývaly – přinejmenším stručně, ale uceleně a srozumitelně – z textu samotné žaloby. Ačkoli obsah žaloby lze podpořit a doplnit v konkrétních bodech odkazy na určité výňatky z písemností, které tvoří její přílohu, obecný odkaz na ostatní písemnosti, i když jsou přiložené k žalobě, nemůže zhojit neexistenci základních prvků právní argumentace, které podle výše uvedeného ustanovení musí být v žalobě uvedeny. Obdobné požadavky jsou vyžadovány – jak zdůraznil Tribunál v bodě 162 uvedeného rozsudku – je-li na podporu žalobního důvodu uplatňován určitý argument.

116 Dále je třeba konstatovat, že Tribunál s ohledem na výše uvedené pravidlo odmítl argument týkající se oddílu 4.3 sporného rozhodnutí, nadepsaného „Schůzky kartelové dohody“, pro nepřípustnost. Tribunál totiž dospěl k závěru, že tento argument byl právně i skutkově vyložen jen v některých přílohách žaloby.

117 V této souvislosti je třeba nejprve konstatovat, že Versalis v rámci svého šestého důvodu kasačního opravného prostředku napadá, jak plyne z jeho nadpisu i z bodu 98 kasačního opravného prostředku, „prohlášení nepřípustnosti některých příloh žaloby“. Tribunál však za nepřípustné neprohlásil dotčené přílohy, jak tvrdí navrhovatelka, nýbrž argument, který byl v těchto přílohách spolu s některými dalšími skutečnostmi obsažen. Z tohoto pohledu tedy Versalis vykládá napadený rozsudek nesprávně.

118 Skutečnost, že Versalis vykládá příslušnou část napadeného rozsudku tímto způsobem, potvrzuje i potenciálně zavádějící argumentace v bodě 94 kasačního opravného prostředku, podle které Tribunál odmítl dotčený argument na základě „formalistického“ srovnání nadpisů částí sporného rozhodnutí a nadpisů částí, které tvoří příslušný oddíl její žaloby. Tribunál totiž neodmítl tento argument z důvodu, že by byl nesprávně nadepsán, nýbrž proto, že nebyl v samotné žalobě uveden. Kromě toho skutečnost, že nadpis odpovídající příslušnému argumentu nebyl v žalobě obsažen, uvedl Tribunál v bodě 167 napadeného rozsudku jen pro úplnost.

119 Nakonec k bodům 54 až 56 žaloby, reprodukovaným v bodě 165 napadeného rozsudku, a k poznámkám s nimi souvisejícím, v nichž byl podle Versalis zmíněn i shrnut obsah dotčených příloh, je nutné konstatovat, že z úvah rozvedených v těchto bodech a poznámkách nelze dovodit žádný konkrétní právní či skutkový argument. Závěr Tribunálu, že v žalobě nejsou uvedeny hlavní skutkové a právní okolnosti týkající se oddílu 4.3 sporného rozhodnutí, je tudíž opodstatněný.

120 Z uvedeného vyplývá, že Tribunál se tím, že v bodě 170 napadeného rozsudku prohlásil argument společnosti Versalis týkající se oddílu 4.3 sporného rozhodnutí za nepřípustný, nedopustil nesprávného právního posouzení. Šestý důvod kasačního opravného prostředku je proto třeba zamítnout.

121 Vzhledem k tomu, že žádný z důvodů uvedených na podporu kasačního opravného prostředku společnosti Versalis není opodstatněný, je třeba zamítnout tento kasační opravný prostředek v plném rozsahu.

K vedlejšímu kasačnímu opravnému prostředku

K námitce nevydání rozhodnutí ve věci samé

122 Na jednání vznesla Versalis vůči vedlejšímu kasačnímu opravnému prostředku Komise námitku nevydání rozhodnutí ve věci samé s tím, že Komise již nemá právní zájem na řízení. Komise totiž po vyhlášení napadeného rozsudku informovala žalobkyni o svém úmyslu obnovit vyšetřování v rozsahu, v němž se týkalo opakování protiprávního jednání společností Versalis, a přijmout nové oznámení námitek.

123 Tato námitka je neopodstatněná.

124 V této souvislosti je třeba nejprve připomenout, že ztráta právního zájmu na řízení v průběhu řízení nemá v zásadě vliv na přípustnost, ale může vést k tomu, že soud nevydá rozhodnutí ve věci samé (v tomto smyslu viz usnesení ze dne 5. března 2009, Komise v. Provincia di Imperia, C-183/08 P, bod 31).

125 V projednávaném případě však právní zájem Komise na řízení přetrvává, jak sama správně uvedla na jednání, jelikož peněžitá sankce uložená společnosti Versalis ve sporném rozhodnutí, zvýšená o úroky plynoucí ode dne jeho přijetí, by v případě, že by Soudní dvůr vyhověl vedlejšímu kasačnímu opravnému prostředku Komise, nadále existovala, což by v případě, že by Komise přijala nové rozhodnutí, neplatilo. Soudní dvůr v tomto ohledu již v obdobném kontextu rozhodl, že skutečnost, že Komise připravuje návrh nařízení, aby vyhověla rozhodnutí Tribunálu, sama o sobě neznamená, že by Komise ztratila veškerý právní zájem na projednání kasačního opravného prostředku (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. ledna 2002, Francie v. Monsanto a Komise, C-248/99 P, Recueil, s. I-1, bod 31).

126 Za těchto podmínek nelze námitce společnosti Versalis vyhovět.

K jedinému důvodu vedlejšího kasačního opravného prostředku

Argumentace účastnic řízení

127 Na podporu svého vedlejšího kasačního opravného prostředku uvádí Komise jediný důvod vycházející z porušení článku 296 SFEU ve spojení s článkem 101 SFEU, dále z vad řízení, které poškodily zájmy Komise, a nakonec z porušení zásady kontradiktornosti. Tribunál podle ní v napadeném rozsudku pochybil, když skutečnosti uvedené ve sporném rozhodnutí k prokázání přitěžující okolnosti spočívající v opakování protiprávního jednání společnostmi Eni SpA a Versalis označil za nedostatečné.

128 Komise poukazuje zaprvé na to, že v bodě 430 odůvodnění druhého oznámení upozornila na svůj záměr zohlednit jako přitěžující okolnost již konstatovaná dřívější protiprávní jednání a výslovně zmínila účast společnosti „ENI“ na protiprávních jednáních prokázaných v rozhodnutích Polypropylén a PVC II. Versalis se k tomu v řízení před Komisí nevyjádřila. Teprve v žalobě namítla Versalis, že pachatel dřívějších protiprávních jednání není totožný s osobou zapojenou do protiprávního jednání posuzovaného v projednávané věci, neboť dotčené úseky aktivit souvisely s jinými výrobky a trhy a převedeny byly již nějakou dobu před přijetím výše zmíněných rozhodnutí, a že podnikem ze skupiny, na který se vztahovaly dřívější soutěžněprávní věci, byla společnost EniChem SpA.

129 Versalis však nikdy netvrdila, že by řízení společností, jimž byla v rozhodnutích Polypropylén a PVC II uložena sankce, nevykonávala „skupina ENI“. Komise má za to, že mohla, pokud by chtěla, uložit v těchto rozhodnutích pokutu téže mateřské společnosti, a sice Eni SpA, která zcela kontrolovala společnosti EniChem SpA a Anic SpA, jimž byla uvedená rozhodnutí určena. Tribunál v rozsudku ze dne 30. září 2003, Michelin v. Komise (T-203/01, Recueil, s. II-4071), potvrdil, že za takových podmínek mohla Komise oprávněně dospět k závěru, že týž podnik již byl sankcionován za protiprávní jednání stejného typu.

130 Tribunál se účastnic řízení písemně nedotázal na opakování protiprávního jednání ani si na jednání nevyžádal objasnění skutkových okolností. Částečné zrušení sporného rozhodnutí napadeným rozsudkem pro údajný nedostatek odůvodnění bylo proto zcela nečekané. Napadený rozsudek je tak podle ní v rozporu s článkem 296 SFEU ve spojení s článkem 101 SFEU. Tribunál stanovil předmět a rozsah povinnosti uvést odůvodnění nesprávně. Podle Komise navíc postup Tribunálu závažně porušuje zásadu kontradiktornosti, a tudíž je stižen vadou řízení, která poškozuje její zájmy.

131 Komise zdůrazňuje, že odůvodnění aktu musí být posuzováno mimo jiné v závislosti na jeho kontextu. Soudní dvůr v této souvislosti v bodě 66 rozsudku ze dne 22. června 2004, Portugalsko v. Komise (C-42/01, Sb. rozh. s. I-6079), rozhodl, že stručné odůvodnění obsažené v rozhodnutí přijatém v kontextu, který je adresátovi rozhodnuti dobře znám, je dostačující. Podle názoru Komise jí měl Tribunál poskytnout příležitost k vyjasnění a upřesnění odůvodnění, jak učinil ve věci, ve které byl vydán rozsudek Tribunálu ze dne 13. prosince 2012, Versalis a Eni v. Komise (T-103/08).

132 Komise má za to, že v bodech 366 až 373 odůvodnění sporného rozhodnutí je jednoznačně prokázána existence kontinuity mezi podnikem, jemuž bylo určeno rozhodnutí PVC II, a podnikem, který se podílel na protiprávním jednání dotčeném v projednávané věci. V důsledku toho navrhuje zrušení napadeného rozsudku v rozsahu, v němž Tribunál částečně zrušil sporné rozhodnutí v části týkající se konstatování opakování protiprávního jednání ve vztahu k rozhodnutí Polypropylén i ve vztahu k rozhodnutí PVC II, a v každém případě v rozsahu, v němž se zrušení sporného rozhodnutí Tribunálem týká konstatování opakování protiprávního jednání ve vztahu k rozhodnutí PVC II.

133 Versalis zaprvé namítá, že argumenty Komise vycházející konkrétně z věci, ve které byl vydán výše uvedený rozsudek Versalis a Eni v. Komise, mají čistě skutkovou povahu. Tyto argumenty nebyly uvedeny ve sporném rozhodnutí ani v dokumentech, které Komise předložila Tribunálu, a jsou tudíž nepřípustné.

134 Zadruhé uvádí žalobkyně, že vznikla v roce 1989, tedy mnoho let po skončení jednání sankcionovaného v rozhodnutích Polypropylén a PVC II a po převedení dotčených aktivit na třetí společnosti, respektive po vkladu těchto aktivit do společných podniků. Neexistuje tudíž žádná hospodářská ani funkční návaznost mezi uvedenými aktivitami a aktivitami, které dne 1. ledna 2002 převedla na žalobkyni společnost s firmou „EniChem SpA“, což není tatáž EniChem SpA, na kterou se vztahovalo rozhodnutí PVC II. Mateřskou společností skupiny byla v období, na které se vztahovala dřívější rozhodnutí, Ente Nazionale Idrocarburi, tedy veřejnoprávní organizace, a nikoli Eni SpA.

135 Zatřetí poukazuje Versalis na to, že skutečnost, že se Komise dovolává pouhé možnosti přičíst tehdejší protiprávní jednání, na která se vztahovala rozhodnutí Polypropylén a PVC II, uvedené mateřské společnosti, by vedla ke vzniku nevyvratitelné domněnky odpovědnosti mateřské společnosti za minulá jednání jejích dceřiných společností vlastněných ze 100 %. Komise navíc měla – v souladu s kritériem, které použila při přijímání těchto rozhodnutí – prokázat, že dotyčná mateřská společnost vykonávala rozhodující vliv na Anic SpA a na EniChem SpA, což ovšem v těchto rozhodnutích ani ve sporném rozhodnutí neučinila.

136 U Eni SpA navíc nebyla při přijímání dřívějších rozhodnutí vyvozena odpovědnost za jednání společností Anic SpA a EniChem SpA, takže nebyla nikdy v této souvislosti vyslechnuta.

137 Začtvrté Versalis ke svému postoji a k postoji společnosti Eni SpA ve správním řízení uvádí, že zejména na slyšení svůj nesouhlas s přičtením opakování protiprávního jednání vyjádřila. V každém případě neměla povinnosti se vyjádřit k druhému oznámení. Výše uvedený rozsudek Portugalsko v. Komise není v tomto kontextu relevantní, jelikož v něm Soudní dvůr potvrdil možnost Komise uvést stručné odůvodnění jen pro případ, že se odůvodnění týká otázek, k nimž protistrana neposkytla žádné informace, ačkoli takovou povinnost výslovně měla. Taková povinnost však v projednávaném případě neexistovala.

138 Zapáté k údajnému nedodržení kontradiktornosti Versalis uvádí, že své argumenty nepředložila opožděně a že nedostatek sankcionovaný Tribunálem se týkal meritorního odůvodnění, takže v průběhu soudního řízení jej nebylo možné zhojit. Odůvodnění rozhodnutí musí být dotčené osobě v každém případě sděleno současně s rozhodnutím, jímž se nepříznivě zasahuje do jejího právního postavení, a jeho vady nemohou být zhojeny v řízení před unijními soudy. Argument Komise je proto neopodstatněný.

Závěry Soudního dvora

139 Je třeba nejprve připomenout, že odůvodnění vyžadované článkem 296 SFEU musí být přizpůsobeno povaze dotčeného aktu a musejí z něj jasně a jednoznačně vyplývat úvahy orgánu, jenž akt vydal, aby se zúčastněné osoby mohly seznámit s důvody, které vedly k přijetí opatření, a aby příslušný soud mohl vykonávat svůj přezkum (viz rozsudek ze dne 19. července 2012, Alliance One International a Standard Commercial Tobacco v. Komise a Komise v. Alliance One International a další, C-628/10 P a C-14/11 P, bod 72 a citovaná judikatura).

140 V rámci individuálních rozhodnutí tedy z ustálené judikatury Soudního dvora plyne, že účelem povinnosti odůvodnit takové rozhodnutí je vedle umožnění soudního přezkumu poskytnout dotčené osobě dostatek údajů, aby seznala, zda je rozhodnutí případně stiženo vadou, která umožňuje zpochybnit jeho platnost (výše uvedený rozsudek Alliance One International a Standard Commercial Tobacco v. Komise a Komise v. Alliance One International a další, bod 73 a citovaná judikatura).

141 Odůvodnění tedy musí být dotčené osobě v zásadě sděleno současně s rozhodnutím, jímž se nepříznivě zasahuje do jejího právního postavení. Chybějící odůvodnění nemůže být zhojeno skutečností, že se dotčená osoba dozví důvody rozhodnutí v průběhu řízení před unijními orgány (viz zejména výše uvedený rozsudek Alliance One International a Standard Commercial Tobacco v. Komise a Komise v. Alliance One International a další, bod 74 a citovaná judikatura).

142 Z uvedeného plyne, že pokud Komise určité společnosti ukládá pokutu za porušení unijních pravidel hospodářské soutěže a kdy za účelem zohlednění skutečnosti, že tatáž společnost se již dříve podílela na porušování pravidel hospodářské soutěže, uplatní při výpočtu pokuty násobící koeficient, musí společně s rozhodnutím, kterým je tato pokuta ukládána, předložit popis, na jehož základě mohou unijní soudy i tato společnost seznat, v jakém postavení a v jaké míře se ona společnost na dřívějším protiprávním jednání podílela. Zejména pokud má Komise za to, že dotčená společnost byla součástí podniku, jemuž bylo určeno rozhodnutí o dřívějším protiprávním jednání, musí toto tvrzení odůvodnit právně dostačujícím způsobem.

143 V projednávaném případě je třeba připomenout, že Komise v bodě 430 odůvodnění druhého oznámení uvedla, že zohlednila již dříve zjištěná podobná protiprávní jednání, a poukázala v této souvislosti na rozhodnutí Polypropylén a PVC II s tím, že tato rozhodnutí „se vztahují“ na „ENI“. V podstatě totéž stručné konstatování lze nalézt i v bodě 487 odůvodnění sporného rozhodnutí, v němž Komise mimoto uvádí, že společnosti „Enichem“ byla určena již uvedená rozhodnutí. Bod 488 odůvodnění sporného rozhodnutí lze potom chápat tak, že týž podnik ve smyslu článku 101 SFEU se podle Komise dopustil protiprávních jednání, která byla předmětem rozhodnutí Polypropylén a PVC II, i protiprávního jednání zjištěného ve sporném rozhodnutí.

144 Nicméně vzhledem k tomu, že rozhodnutí Polypropylén bylo určeno mimo jiné společnosti Anic SpA a rozhodnutí PVC II mimo jiné společnosti „Enichem SpA“, je třeba konstatovat, že z informací uvedených ve sporném rozhodnutí a připomenutých v předchozím bodě tohoto rozsudku nelze v žádném případě seznat, v jakém postavení a v jaké míře se rozhodnutí Polypropylén a rozhodnutí PVC II vztahovala na společnost Versalis, které nebylo určeno ani jedno z těchto dvou rozhodnutí.

145 Komise sice tvrdí, že v bodech 366 až 373 odůvodnění sporného rozhodnutí jsou přesně popsány všechny události týkající se společnosti „EniChem“, avšak tyto skutečnosti se vztahují jen na změny, ke kterým ve skupině Eni došlo v období od 20. května 1996 do 28. listopadu 2002, jak správně konstatoval Tribunál v bodě 299 napadeného rozsudku. V citovaných bodech odůvodnění ovšem chybí jakékoli přesnější údaje o společnostech tvořících podniky, jimž byla určena rozhodnutí Polypropylén a PVC II, není v nich zmíněno ani to, zda jsou tyto společnosti totožné se společnostmi uvedenými ve sporném rozhodnutí, což Versalis popírá, a netýkají se ani případných změn, ke kterým mohlo v této souvislosti dojít v období od 23. dubna 1986, kdy bylo přijato rozhodnutí Polypropylén, a od 27. července 1994, kdy bylo přijato rozhodnutí PVC II, do 20. května 1996, kdy započalo protiprávní jednání konstatované sporným rozhodnutím.

146 Z toho plyne, že odůvodnění sporného rozhodnutí je v tomto ohledu nedostatečné.

147 K tvrzenému porušení zásady kontradiktornosti, které mělo vést k porušení práva Komise se v řízení účinně bránit, je třeba uvést, že z judikatury citované v bodě 141 tohoto rozsudku plyne, že Komise měla povinnost uvést dostatečné odůvodnění již v okamžiku přijetí sporného rozhodnutí. Nic tedy nenasvědčuje tomu, že za neexistence jakéhokoli tvrzeného porušení zásady kontradiktornosti by podrobnější informace, které by Komise mohla poskytnout Tribunálu, mohly mít jakýkoli dopad na výsledek sporu, který byl Tribunálu předložen.

148 K argumentu, že Versalis ani Eni SpA v řízení před Komisí nenamítly, že společnosti, kterým byla určena rozhodnutí Polypropylén a PVC II, nejsou totožné se společnostmi, kterým bylo určeno sporné rozhodnutí, postačí připomenout, že žádné ustanovení unijního práva neukládá osobě, jíž je určeno oznámení námitek, povinnost zpochybnit v průběhu správního řízení různé právní nebo skutkové okolnosti uvedené v tomto oznámení.

149 Za těchto okolností se Tribunál tím, že rozhodl, že Komise nepředložila ve sporném rozhodnutí dostatek podrobných a přesných důkazů, na jejichž základě by bylo možno odůvodnit, že protiprávní jednání zopakoval týž „podnik“ ve smyslu článku 101 SFEU, a tím, že v důsledku toho zrušil čl. 2 písm. c) sporného rozhodnutí v rozsahu, ve kterém stanoví, že společnosti Versalis se ukládá pokuta ve výši 272,25 milionů eur, nedopustil nesprávného právního posouzení.

150 Vzhledem k tomu, že jediný důvod, který Komise uvedla na podporu svého vedlejšího kasačního opravného prostředku, je neopodstatněný, je třeba vedlejší kasační opravný prostředek zamítnout.

K nákladům řízení

151 Podle čl. 184 odst. 2 jednacího řádu rozhodne Soudní dvůr o nákladech řízení, není-li kasační opravný prostředek opodstatněný. Podle čl. 138 odst. 1 stejného jednacího řádu, který se použije na základě čl. 184 odst. 1 téhož jednacího řádu na řízení o opravném prostředku, se účastníku řízení, který neměl ve věci úspěch, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník, který měl ve věci úspěch, požadoval.

152 Vzhledem k tomu, že v řízení o hlavním kasačním opravném prostředku Komise náhradu nákladů řízení od společnosti Versalis požadovala a Versalis neměla ve věci úspěch, je důvodné posledně uvedené uložit náhradu nákladů řízení.

153 Vzhledem k tomu, že v řízení o vedlejším kasačním opravném prostředku společnost Versalis náhradu nákladů řízení od Komise požadovala a Komise neměla ve věci úspěch, je důvodné posledně uvedené uložit náhradu nákladů řízení.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

1) Hlavní i vedlejší kasační opravný prostředek se zamítají.

2) Společnosti Versalis SpA se ukládá náhrada nákladů řízení vynaložených v souvislosti s hlavním kasačním opravným prostředkem.

3) Evropské komisi se ukládá náhrada nákladů řízení vynaložených v souvislosti s vedlejším kasačním opravným prostředkem.

Podpisy.